

«Нації вмирають не від інфаркту, спочатку їм відбирає мову» - так говорить відома Ліна Костенко. Нам, українцям, необхідно згуртуватися задля нашого майбутнього. Українська мова – мова корінного населення України, державна мова України.

Незважаючи на зазначені перешкоди, українська мова не втратила достатньо сильної креативної енергії. Нині, в умовах творчої свободи, почався активний процес формування соціально диференційованої культури на базі української мови, особливо інтенсивний в західних і центральних регіонах, а також у Києві, хоча цікаві явища у сфері елітарної української культури спостерігаються і в містах Східної України. Однак, в умовах жорсткої конкуренції з російською масовою культурою, культура українська, що перебуває в стадії формування, потребує підтримки з боку своєї держави, що ще раз підтверджує гостру необхідність ефективної мовної політики.

Література:

1. Березовенко А. Посттоталітарна динаміка і перспективи української мови // Про український правопис і проблеми мови/ Відп.ред. Лариса М.Л.З.Онишкевич. Нью Йорк-Львів, 1997. - С.124.
2. Бурковський І. До питання про мову переважного вжитку серед людності України// Українська мова: з минулого в майбутнє. К., 1998. - С.189-192.
3. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_014.
4. Закон України «Про засади державної мовної політики» від 03 липня 2012 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5029-17/page2>.
5. Конвенція «Про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_174.
6. Конституція України від 28 червня 1996 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
7. Рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 №10-рп/99 та ін. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99/paran54#n54>.

Олексієнко Д.

(наук. кер. – доц. Жалій Т.В.)

студентка V курсу історичного факультету

*Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Сучасні напрямки реформування юридичної освіти: проблеми й перспективи

У загальній системі вищої освіти і науки в нашій країні взагалі та в процесах розбудови правової держави зокрема особливе місце мають посідати вища юридична освіта і наука. В умовах докорінних реформаційних державотворчих та правотворчих процесів в Україні актуальності набуває перегляд правових засад, змісту, форм і методів вітчизняної юридичної освіти, наближення її до європейських аналогів, забезпечення ефективності підготовки майбутніх юристів. Пошук оптимального варіанта вирішення відповідних питань вимагає комплексного підходу, зосередження спільних зусиль юристів-учених, юристів-практиків, нормотворців, громадськості, роботодавців, органів студентського самоврядування; виваженого урахування позитивного апробованого часом і практикою й адаптованого до вітчизняних потреб зарубіжного досвіду у відповідній сфері.

Проблематиці порівняльно-правових досліджень, формулюванню можливих шляхів запозичення досвіду окремих зарубіжних країн у вирішенні актуальних проблем новітніх

підходів вищої юридичної освіти присвячено роботи Н. Давидової, В. Бігуна, П. Колеснікова, Д. Суханової, В. Попондопуло, А. Хелланда, М. Вендіш, І. Антонова, В. Яркова, Т. Кортукової, О. Чернецької, В. Шаповала, О. Вінгловської та ін. Можливим шляхам запозичення позитивного зарубіжного правотворчого та правозастосовного досвіду в зазначеній сфері відносин в аспекті аналізу організаційно-правових засад управління юридичною освітою в Україні присвячено роботи М. Мартинова.

Метою цього дослідження є формування новітніх підходів щодо проблем розвитку юридичної освіти на сучасному етапі з урахуванням зарубіжного досвіду.

У сучасних умовах реформаційних державотворчих та правотворчих процесів, у тому числі й у сфері вищої юридичної освіти, серед найбільш актуальних проблем можна виділити: по-перше, надмірну кількість вітчизняних вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку юристів, у тому числі й так званих непрофільних (наприклад, аграрних, політехнічних, авіаційних тощо), а також тих, у структурі яких відсутній юридичний факультет, а функціонувати може лише одна кафедра (наприклад, правознавства, політології та права, культурології, правознавства й соціально-гуманітарних дисциплін тощо), інформаційного забезпечення навчального процесу.

У цьому контексті цілком доречно врахувати досвід зарубіжних країн, у яких кількість таких закладів є набагато меншою порівняно з Україною. Так, у ФРН юристів готують на юридичних факультетах 44-х університетів (окрім них є також вищі фахові школи й коледжі) [1, с. 13], в Австрії - в 5 університетах [1, с. 11-12], у Польщі – в 11 державних і 1 приватному університеті класичної моделі, також у деяких інших 84 недержавних ВНЗ [2, с. 59-61] тощо. Натомість лише в Києві в 2016 р. підготовку юристів здійснюють більше 200 ВНЗ різної форми власності, що, безперечно, визнати виправданим не можна. Доцільним є розмежування юридичної вищої освіти на так звані «поліцейські підготовки», як це, наприклад, має місце у ФРН, Австрії, Швейцарії, де кадри для поліції готують у «вищих земельних поліцейських школах, а вищий керівний склад, відповідно, у Німецькій вищій школі поліції (м. Мюнстер), Вищій поліцейській школі «Нойштадт» (м. Відень), Швейцарському поліцейському інституті та поліцейській академії» [1, с. 11-12; 3, с. 178-179]. Науковці О. Мінченко й М. Мартинов вказують, що завдяки відомчій освіті у вищезазначених зарубіжних країнах поліція в суспільній свідомості сприймається як соціальний інститут, а не як правоохоронний орган [1, с. 11-12; 3, с. 178-179]. В умовах реформування органів внутрішніх справ перегляд засад їхньої діяльності, оновлення правового підґрунтя останньої, вищезазначений досвід зарубіжного нормотворення та правозастосування є цілком прийнятним, що й обумовлює потребу розмежування в Україні вищої юридичної освіти та поліцейської (відомчої) освіти, їх правової регламентації, що позитивно позначиться на розвитку кожної з них.

У вищих навчальних закладах Німеччини вивчаються як обов'язкові юридичні дисципліни (конституція, цивільне, комерційне, публічне, кримінальне право тощо), так і дисципліни з вибору студентів із метою поглибленого вивчення матеріалу з фаху. У Великобританії обов'язковими для вивчення є такі дисципліни: конституційне, деліктне, трастове, комерційне, кримінальне право, правове дослідження, правовий правопис, водночас як додаткові на вибір студентам пропонуються право корпорацій, позасудові способи вирішення спорів, житлове, сімейне право тощо [4, с. 37].

На сьогодні чимало дискусій виникає у фаховому середовищі стосовно того, які саме дисципліни студенти мають вивчати. У цьому аспекті також можливим є запозичення позитивного досвіду зарубіжних колег. Наприклад, з урахуванням доцільності отримання студентами вже під час навчання практичних навичок доцільним є впровадження новітніх, практично орієнтованих навчальних дисциплін у навчальний план. У США для отримання студентами навичок складання процесуальних документів забезпечується викладання дисципліни «Юридичний правопис» («Правове письмо», «Складання юридичних документів»), під час вивчення якої студенти навчаються складати різні юридичні документи [5, с. 50]. Цілком слушним є те, що й у проекті вітчизняного фахового освітнього стандарту серед

обов'язкових для вивчення дисциплін передбачено «Юридичний правопис». Водночас доцільно було б додати до переліку навчальних дисциплін вибору студентів у різних вищих навчальних закладах ще декілька: «Складання юридичних документів-контрактів», «Складання юридичних документів у цивільному процесі» («Цивільно-процесуальна документація»), «Кримінально-процесуальна документація» тощо. Під час вивчення відповідних дисциплін студенти мали б змогу не лише навчатися складати ті чи інші документи (ВНЗ самостійно визначають перелік таких документів, у тому числі з урахуванням потреб регіону, запитів роботодавців тощо), а й брати участь у модельних ігрових заняттях (судових засіданнях тощо), тренуючи свої аналітичні й ораторські здібності під наглядом викладача [5, с. 50].

Важливим є вирішення питання допуску до публічного адміністрування у сфері вищої юридичної освіти, а точніше активізації ролі у відповідному процесі в Україні, громадськості, фахової громадськості. Підтримуючи в цілому зусилля держави, орієнтовані на звуження сфери впливу державних органів у відношенні до вищої юридичної освіти, розширення автономії вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку майбутніх юристів, правове закріплення нових моделей відносин вищезазначених учасників, варто зазначити, що вирішення відповідного питання також вимагає прискіпливої уваги всіх зацікавлених суб'єктів, виваженого врахування позитивного зарубіжного досвіду. Доцільним є залучення фахової громадськості до процесу розробки фахових стандартів, активною могла бути також їхня роль у навчальному процесі (в аспекті забезпечення практичної складової навчального процесу) та в процесі підсумкової атестації випускників вищих навчальних закладів. У цьому аспекті цілком можливим є використання досвіду США, де вагома роль в адмініструванні надається Асоціації американських юристів як загальнонаціональній добровільній професійній організації представників юридичної професії, членами якої є адвокати, судді, судові адміністратори, викладачі права, юристи, що перебувають на державній службі, і студенти юридичних факультетів. Саме ця організація, яка займається підвищенням якості юридичної освіти, у 1921 р. прийняла документ про мінімальні стандарти юридичної освіти, опублікувала перелік юридичних факультетів, які відповідають цим вимогам [6, с. 76], і до цього часу здійснює акредитацію юридичних факультетів, які здійснюють підготовку студентів у галузі права, надає особам право викладати у відповідних університетах. У Великобританії Асоціація юристів Великобританії також визначає стандарти юридичної освіти, підсумкової атестації, допуску до професійної діяльності [6, с. 41].

Отже, вирішення вищезазначених проблемних питань вимагає активізації нормотворчості (насамперед на рівні підзаконних актів), що передбачає розробку та прийняття певної кількості відповідних нормативно-правових актів. Для усунення існування розмаїття та численності нормативно-правових актів, колізійності доцільною вбачається систематизація всіх нормативно-правових положень, орієнтованих на врегулювання відносин у сфері вищої освіти, що забезпечить прозорість, уніфікацію відповідного врегулювання. Вирішення відповідних питань вбачається в розробці та прийнятті єдиного кодифікованого акту – Освітнього кодексу України з виокремленням у ньому як елементу змісту розділу про вищу освіту й підрозділу про вищу юридичну освіту. Тим самим загальнообов'язкові єдині стандартні вимоги щодо процесу підготовки майбутніх юристів будуть визначені в єдиному кодифікованому акті, уніфікувавши базис підготовки майбутніх фахівців. Решта ж питань може вирішуватися в розвиток автономії ВНЗ та академічної свободи учасників освітнього процесу безпосередньо самими ВНЗ з акцентом на потреби регіонів, запити роботодавців, прагнення майбутніх юристів, максимально сприяючи забезпеченню якісної, практично орієнтованої підготовки юристів.

Література:

1. Мінченко О. Особливості здійснення юридичної діяльності в умовах германської правової сім'ї : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень» О. Мінченко ; Київський національний університет внутрішніх справ. - К., 2009. - 20 с.

2. Вища освіта в Україні і Болонський процес : навчальний посібник / [М. Степко, Я. Болюбаш, В. Шинкарук, В. Грубінко, І. Бабин] ; за ред. В. Кременя. - Тернопіль : Навчальна книга ; Богдан, 2004. - 384 с.
3. Коломоєць Т. Організаційно-правові засади управління юридичною освітою в Україні : монографія / Т. Коломоєць, М. Мартинов. - Запоріжжя: ЗНУ, 2012. - 280 с.
4. Попондопуло В. Некоторые аспекты юридического образования в Великобритании, Германии, Японии и России / В. Попондопуло // Юридическое образование и наука. - 2003.
5. Суханова Д. Юридична майстерність: американський підхід до підготовки майбутніх працівників / Д. Суханова // Часопис Київського університету права. - 2011. - № 4. - С.50-53.
6. Колесников П.М. Юридическое образование в США : история и современное состояние / П. Колесников, А. Юдкин // Государство и право. - 2010. - № 8. - С. 74-80.

Парфіненко І.

(наук. кер. – доц. Жалій Т.В.)

студентка V курсу історичного факультету

Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка

Структура місцевого самоврядування в контексті новел українського законодавства

У статті простежимо особливості структури та функцій місцевого самоврядування в контексті етнографічної традиції й новел українського законодавства. Цю проблему порушують у своїх наукових працях сучасні науковці. Дослідник О.Бабич аналізує можливі шляхи вдосконалення національного законодавства щодо забезпечення децентралізації виконавчої влади в Україні на сучасному етапі [1]. М. Баймуратов вивчає альтернативні напрямки розширення повноважень органів місцевого самоврядування, а І.Волохова з'ясовує сутність принципів місцевого оподаткування та їхню реалізацію в практичній діяльності [2-3]. Науковий доробок С.Байрак стосується теоретичного підґрунтя діяльності місцевого самоврядування як інституту демократичної правової держави [4]. Самоврядування в широкому розумінні є інститутом державного права, але найбільш часто цей термін використовують у значенні «міське самоврядування». Слід зазначити, що сучасні науковці сперечаються з приводу визначення єдиного поняття «місцевого самоврядування». Незважаючи на суперечності, вкажемо, що міське самоврядування є здійснення місцевими жителями або їх обранцями тих обов'язків і повноважень які надані їм законодавчою владою, або належать за звичаєм. Згідно Конституції України, міське самоврядування – це право і реальна спроможність органів місцевого самоуправління регламентувати значну частину державних справ і керувати нею, діючи у рамках закону, під свою відповідальність в інтересах населення, крім того, це інститут, який керується виборчим органом, наділеним власними повноваженнями на певній території.

Міське самоврядування в Україні має давні традиції. Так, іще за часів Київської Русі набуло розвитку громадське самоврядування, в основу якого було покладено виробничу й територіальну ознаки – громади, які формувалися за виробничою (громади купців, ремісників тощо) або територіальною ознаками (сільська, міська та регіональна громади). Упродовж історичного розвитку громада набувала різного соціального і правового змісту. Спершу литовський уряд мало втручався у внутрішні порядки громад, не ліквідував їхніх старих правових звичаїв та традицій, і це дало підстави Михайлу Грушевському зазначити, що у східних землях Великого князівства Литовського можна було бачити «в досить чисто захованій формі» старі вільні громади.